

the Product Cycle», *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 2, May, pp. 190-207.

Wei S., 2000, «How Taxing Is Corruption on International Investors?», *Review of Economics and Statistics*, Vol. 82 (February), pp. 1-11.

Witkowska J., 2005, «Foreign direct investment and the socio-economic Cohesion of the European Union: experiences of the New member countries», International trade and finance association 15th International conference, paper 44.

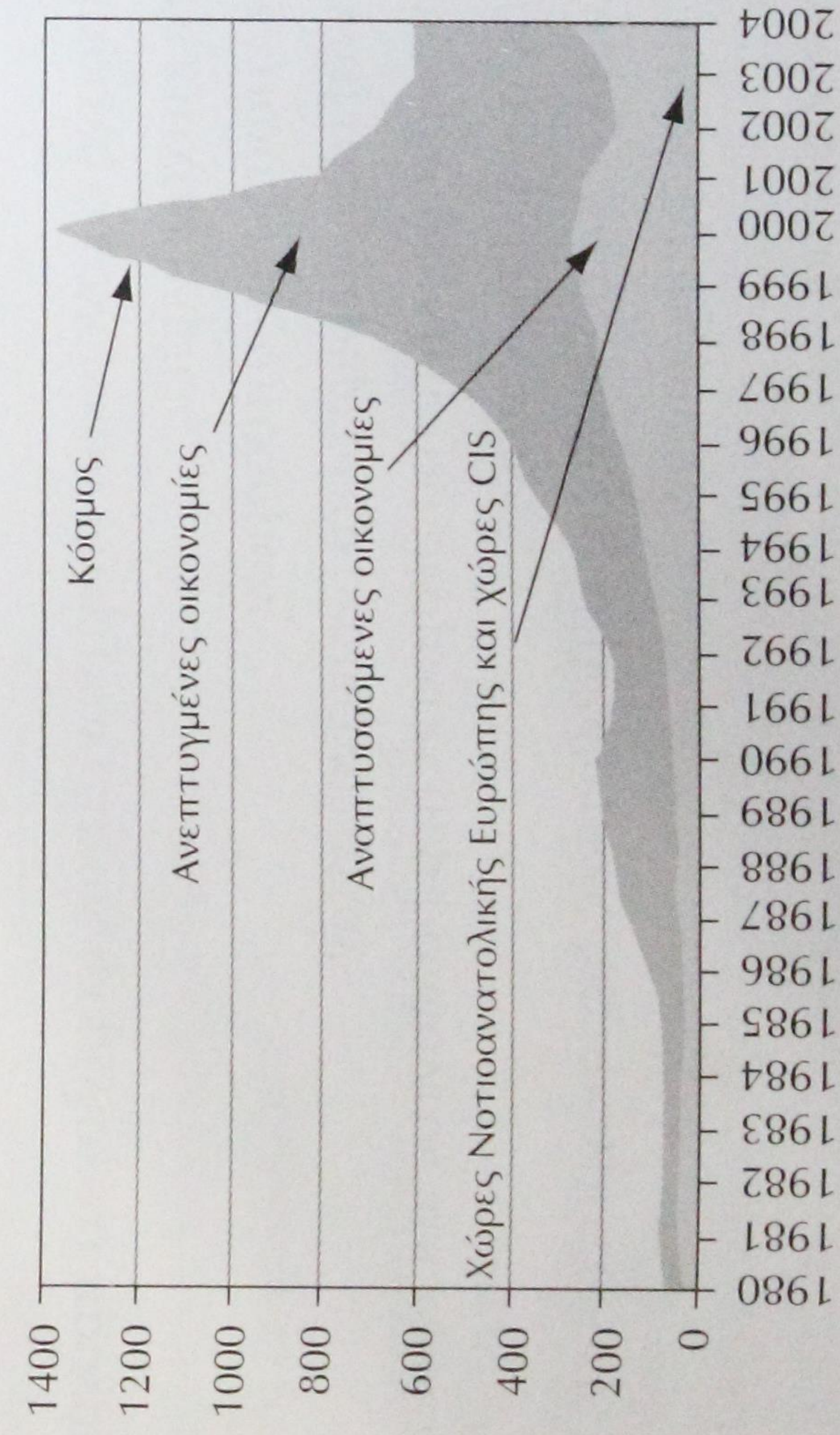
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗΣ ΞΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Κατά τη μεταπολεμική περίοδο έγιναν πολλές αλλαγές αναφορικά με την πολιτική διαφόρων χωρών, για την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων. Μεταξύ αυτών των αλλαγών, σημαντική είναι η δημιουργία οργανισμών προσέλκυσης επενδύσεων (one stop shops ή Investment Promotion Agencies – IPAs) με στόχο την υποστήριξη της επενδυτικής πρωτοβουλίας και

Διάγραμμα 1

Ξένες άμεσες επενδύσεις, 1980-2004 (σε δισ. \$)

την προώθηση των σχέσεων μεταξύ των κρατών υποδοχής και των ξένων επενδυτών.

Τα τελευταία χρόνια, οι παγκόσμιες ροές των ξένων άμεσων επενδύσεων (FDI) κινούνται σε υψηλά επίπεδα και, όπως φαίνεται από το παραπάνω Διάγραμμα, οι αναπτυσσόμενες χώρες αποκτούν όλοένα και μεγαλύτερο μερίδιο σε αυτές. Υπάρχουν αναδυόμενες οικονομίες, που μετά το πέρας μικρού χρονικού διαστήματος, έχουν εισέλθει πολύ δυναμικά στη διεθνή επιχειρηματική σκηνή. Πέρα από το διδυμο Κίνας-Ινδίας, νέοι αναδυόμενοι κολοσσοί, όπως η Βραζιλία, το Μεξικό και η Ρωσία εκτοπίζουν χώρες που για πολλά χρόνια κατείχαν εξέχουσα θέση στην προσέλκυση ξένων κεφαλαίων. Ο ανταγωνισμός για την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων είναι τεράστιος και αναμένονται σημαντικές ανακατατάξεις.

Στο πλαίσιο αυτού του ανταγωνισμού, σύμφωνα με τη WAIIPA (World Association of Investment Promotion Agencies/ Παγκόσμια Ένωση Οργανισμών Προώθησης Επενδύσεων), οι στρατηγικές προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων που εφαρμόζονται από τις διάφορες χώρες είναι πολλές και μπορούν να συνοψιστούν στις εξής⁶⁶:

- Παροχή οικονομικών κινήτρων, όπως φορολογικά προνόμια και επιχορηγήσεις
- Βελτίωση των υποδομών
- Ανάπτυξη περιφερειακών ικανοτήτων
- Αναπροσαρμογή του θεσμικού περιβάλλοντος και εξάλειψη της γραφειοκρατίας
- Συμμετοχή σε διεθνείς κυβερνητικές διαπραγματεύσεις και επίτευξη συμφωνιών

⁶⁶ www.waipra.org

- Δημιουργία των λεγόμενων Investment Promotion Agencies (IPAs). Πρόκειται για οργανισμούς/ πρακτορεία που αναλαμβάνουν την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων

Ο ρόλος των IPAs είναι πολύ σημαντικός. Όπως οι επιχειρήσεις, έτσι και τα IPAs εκτίθενται έντονα στο διεθνή ανταγωνισμό και πρέπει να προσαρμόζονται μόνιμα στους διαρκώς μεταβαλλόμενους όρους. Σε αυτές τις συνθήκες, ο ρόλος των IPAs αποκτά μεγαλύτερη σημασία σε σχέση με την πολιτική και τη στοχοθέτηση των προωθούμενων ευκαιριών επένδυσης. Κατά συνέπεια, η προώθηση των επενδύσεων έχει εξελιχθεί σε μια νέας μορφής επιχείρηση με τους δικούς της όρους ανταγωνισμού.

Η WAIIPA είναι μη κυβερνητική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1995 στη Γενεύη. Στα τέλη του 2005 υπήρχαν στη WAIIPA 191 μέλη από 148 χώρες. Η WAIIPA ενεργεί ως φόρουμ για τους οργανισμούς προώθησης των επενδύσεων (IPAs), με σκοπό να τους παρέχει ευκαιρίες δικτύωσης και να διευκολύνει την αλλαγή των καλύτερων πρακτικών στην προώθηση των επενδύσεων. Η ιδιότητα του μέλους είναι ανοικτή σε όλες τις αντιπροσωπίες, των οποίων, πρωταρχική λειτουργία, είναι να προαχθεί η προσέλκυση επενδύσεων σε οποιαδήποτε χώρα ή περιοχή. Η συμβουλευτική Επιτροπή της WAIIPA αποτελείται από τους παρακάτω διεθνείς κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς:

- Foreign Investment Advisory Services (FIAS) of the World Bank Group.
- Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) of the World Bank Group.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).

- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) και
- United Nations Industrial Development Organization (UNIDO).

Οι κυβερνητικοί φορείς που δημιουργήθηκαν για την υποστήριξη των ξένων άμεσων επενδύσεων εμφανίζουν αρκετές διαφοροποιήσεις. Έτσι, σε ορισμένες χώρες δημιουργήθηκαν φορείς με αποκλειστικά διοικητικές αρμοδιότητες, όπως η συλλογή αιτήσεων και η διοχέτευσή τους στις αρμόδιες υπηρεσίες, ενώ σε άλλες χώρες συνεστήθησαν εξειδικευμένοι οργανισμοί με αποφασιστικές αρμοδιότητες. Διαπιστώθηκε επίσης ότι η επιτυχία και η αποτελεσματικότητα των οργανισμών αυτών αποτελεί σημαντική συνάρτηση της πολιτικής βούλησης για την υποστήριξη των επενδυτικών πρωτοβουλιών. Η επιτυχία των οργανισμών προσέλκυσης επενδύσεων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη τόσο με τη οργανωτική δομή του φορέα, όσο και με το ειδικό βάρος και την επιρροή του φορέα στις κυβερνητικές μονάδες (π.χ. Υπουργεία και άλλες υπηρεσίες).

Ειδικότερα, οι οργανισμοί προσέλκυσης επενδύσεων κατατάσσονται, σύμφωνα με την WAIIPA, στις εξής κατηγορίες:

- (α) στους λεγόμενους «ανίσχυρους φορείς» προσέλκυσης ξένων άμεσων επενδύσεων που δημιουργούνται για να αναλάβουν κυρίως την ελεγκτική διαδικασία. Η αδειοδότηση και η επιχορήγηση παραμένουν σε άλλες κεντρικές ή αποκεντρωμένες υπηρεσίες. Στους φορείς αυτούς, η έλλειψη αρμοδιοτήτων και η αδυναμία άσκησης πιέσεων στις άλλες κρατικές υπηρεσίες δρουν ανασταλτικά στην αποτελεσματικότητα και την παροχή γρήγορων αποφάσεων. Ο ρόλος τους είναι ουσιαστικά διεκπεραιωτικός.

(β) στους λεγόμενους «συντονιστικούς φορείς» προσέλκυσης ξένων άμεσων επενδύσεων που επιδιώκουν το συντονισμό των δραστηριοτήτων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών στη διαδικασία αδειοδότησης. Οι φορείς αυτοί δεν έχουν την ικανότητα επηρεασμού των άλλων κυβερνητικών μονάδων, με αποτέλεσμα τη δημιουργία προβλημάτων στους επενδυτές για τη χορήγηση των απαιτούμενων αδειών, μετά από την αρχική έγκριση της επένδυσης. Ορισμένες χώρες προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό με την ίδρυση κέντρων παροχής υπηρεσιών για την περίοδο μετά την αρχική έγκριση της επένδυσης. Γενικότερα, τα αποτελέσματα της λειτουργίας αυτών των κέντρων δεν κρίνονται ικανοποιητικά.

(γ) στους λεγόμενους «ισχυρούς» φορείς προσέλκυσης επενδύσεων που έχουν την ευθύνη για όλες ή τις περισσότερες διαδικασίες αδειοδότησης και επιδότησης. Οι φορείς αυτοί, πέρα από την ελεγκτική διαδικασία προσφέρουν και άλλες υπηρεσίες, όπως ενημέρωση και αδειοδότηση. Οι «ισχυροί» φορείς προσέλκυσης επενδύσεων αντικατοπτρίζουν πληρέστερα την έννοια και το περιεχόμενο του one stop shop.

Η χρηματοδότηση των φορέων προσέλκυσης επενδύσεων είναι αποκλειστική αρμοδιότητα των τοπικών και εθνικών κυβερνήσεων. Άλλωστε, δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς, γιατί οι στόχοι της προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων είναι εθνικοί, όπως η ενίσχυση της ανάπτυξης, η βιομηχανική αναδιάρθρωση και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει ακολουθήσει μια ενιαία πολιτική σχετικά με την οργάνωση αυτών των φορέων. Οι σχετικά

μικρές χώρες, όπως η Πορτογαλία και η Ιρλανδία, έχουν υιοθετήσει το πρότυπο των «ισχυρών» φορέων προσέλευσης επενδύσεων, ενώ μεγάλες χώρες, όπως η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν δημιουργήσει φορείς που ασκούν κυρίως διοικητικές αρμοδιότητες και προσιδιάζουν στη μορφή των «ανίσχυρων» φορέων. Άλλες χώρες, όπως η Γερμανία και η Γαλλία έχουν δημιουργήσει μάλλον «συντονιστικούς» φορείς που ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες των χωρών αυτών. Στη Γερμανία, για παράδειγμα, ο φορέας αυτός δραστηριοποιήθηκε έντονα στην πρώην Ανατολική Γερμανία, όπου έγιναν και οι περισσότερες ιδιωτικοποιήσεις και επενδύσεις αμέσως μετά την αλλαγή του καθεστώτος. Στη Γαλλία διαμορφώθηκε ένα δίκτυο οργανισμών, αρμόδιο για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι για την επιτυχία και την αποτελεσματικότητα των οργανισμών αυτών είναι απαραίτητη η επαρκής στελέχωση, τόσο σε υλικό κεφάλαιο, όσο και σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από τις εμπειρίες χωρών με πολύ καλές επιδόσεις στην προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, όπως για παράδειγμα η Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Ολλανδία. Στην επόμενη ενότητα αναλύονται με περισσότερες λεπτομέρειες οι εμπειρίες από πολιτικές ορισμένων χαρακτηριστικών ευρωπαϊκών χωρών των οποίων οι επίσημοι φορείς προσέλκυσης επενδύσεων (IPAs) είναι συνδεδεμένοι με τη WAIIPA. Οι φορείς αυτοί μπορούν να περιγραφούν ως εξής:

Πίνακας 1

Φορείς προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων σε επιλεγμένες ευρωπαϊκές χώρες

Χώρα	Investment Promotion Agency (IPA)	Δικτυακός τόπος
Ιρλανδία	Industrial Development Agency of Ireland (IDA Ireland)	www.idaireland.com
Πορτογαλία	Invest in Portugal	ww.investinportugal.pt
Ισπανία	Subdirección General de Inversiones Exteriores	www.investinspain.org
Ηνωμένο Βασίλειο	UK Trade & Investment	ww.uktradeinvest.gov.uk
Γερμανία	Invest in Germany	www.invest-in-germany.com
Γαλλία	Invest in France	www.investinfrance.org
Ελλάδα	Hellenic Centre for Investment S.A. (ELKE S.A.)	www.elke.gr

Πηγή: WAIIPA.

4.1. Οι εμπειρίες από πολιτικές προσέλκυσης ξένων άμεσων επενδύσεων ευρωπαϊκών χωρών

4.1.1. Ιρλανδία

Η Ιρλανδία, πριν την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χαρακτηριζόταν από χαμηλά επίπεδα κεφαλαιακών εισροών. Οι περισσότερες πολυεθνικές εταιρείες ήταν αγγλικών συμφερό-

ντων, λειτουργούσαν υπό την προστασία της Ιρλανδικής κυβέρνησης και κάλυπταν μόνο εγχώριες ανάγκες. Η πρόσβαση στην Ευρωπαϊκή αγορά, το πλεόνασμα σε υψηλών ικανοτήτων χαμηλόμισθο εργατικό δυναμικό, αλλά και η γενναιοδωρη βιομηχανική πολιτική της χώρας (π.χ. σημαντικές φορολογικές απαλλαγές), προσέλκυσαν ένα μεγάλο αριθμό πολυεθνικών εταιρειών στην Ιρλανδία ύστερα από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην Ιρλανδία, υπάρχουν αρκετά κίνητρα για την προσέλκυση των ξένων επενδυτών. Δίνονται κίνητρα για επένδυση και τα επαναπατριζόμενα κέρδη δεν φορολογούνται, ιδίως στα 10 πρώτα χρόνια λειτουργίας.

Η υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων λέγεται IDA (Industrial Development Agency). Η IDA ιδρύθηκε από την Ιρλανδική κυβέρνηση με στόχο την προώθηση των επιχειρηματικών συνεργασιών με ξένες εταιρείες. Διαθέτει 13 γραφεία στο εξωτερικό και 11 στην Ιρλανδία. Παρακάτω παρουσιάζεται η διάρθρωση των γραφείων της IDA στην Ιρλανδία και τον κόσμο⁶⁷:

Πίνακας 2

Διάρθρωση των γραφείων της IDA

Ιρλανδία	Head Office, Sligo, Letterkenny, Dundalk, Cavan, Galway, Cork, Waterford, Dublin, Athlone, Limerick
Ευρώπη	Γερμανία, Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο
Ασία	Αυστραλία, Κίνα, Ιαπωνία, Κορέα, Ταϊβάν
ΗΠΑ	Νέα Υόρκη, Ατλάντα, Βοστώνη, Σικάγο, Mountain View

⁶⁷ www.idaireland.com

Τα εξειδικευμένα άτομα της IDA αναλαμβάνουν την παρακολούθηση και αξιολόγηση κάθε επένδυσης. Τα επιμέρους τμήματα έχουν στελεχωθεί με ερευνητές με ειδικευση στους τομείς της βιομηχανίας και της μεταποίησης. Η IDA έχει προσελκύσει πάνω από 1000 ξένες εταιρείες στην Ιρλανδία. Οι συνθέστερες μορφές εταιρειών είναι:

- Θυγατρικές εταιρείες, οι οποίες εγκαθίστανται στην Ιρλανδία και χρησιμοποιούνται ως βάση της μητρικής εταιρείας για τη δραστηριοποίησή τους στην Ευρώπη.
- Μεταποιητικές επιχειρήσεις που επιλέγουν την Ιρλανδία ως την καταλληλότερη έδρα για την προώθηση των προϊόντων τους στην Ευρωπαϊκή αγορά.
- Θυγατρικές επιχειρήσεις στον τομέα της πληροφορικής οι οποίες λειτουργούν ως κέντρα για την Ευρωπαϊκή αγορά.

Τα ειδικότερα κίνητρα που παρέχονται σε ξένους επενδυτές στην Ιρλανδία, όπως παρουσιάζονται από την IDA είναι τα εξής:

- 10% φόρος επιχειρήσεων μέχρι το τέλος του 2010 και πλήρους ελευθερία επαναπατρισμού κερδών. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ο φόρος επιχειρήσεων κυμαίνεται γύρω στο 35%.
- 10% φόρος εισοδήματος

Η IDA παρέχει διάφορες επιδοτήσεις για τους εξής τομείς:

- Κεφάλαια: οι επιδοτήσεις φτάνουν το 45% της επένδυσης
- Απασχόληση: ο επενδυτής λαμβάνει ένα ποσό για κάθε νέα θέση εργασίας σε δύο δόσεις, όταν βεβαιωθεί ότι υπάρχει η θέση και ένα χρόνο αργότερα.

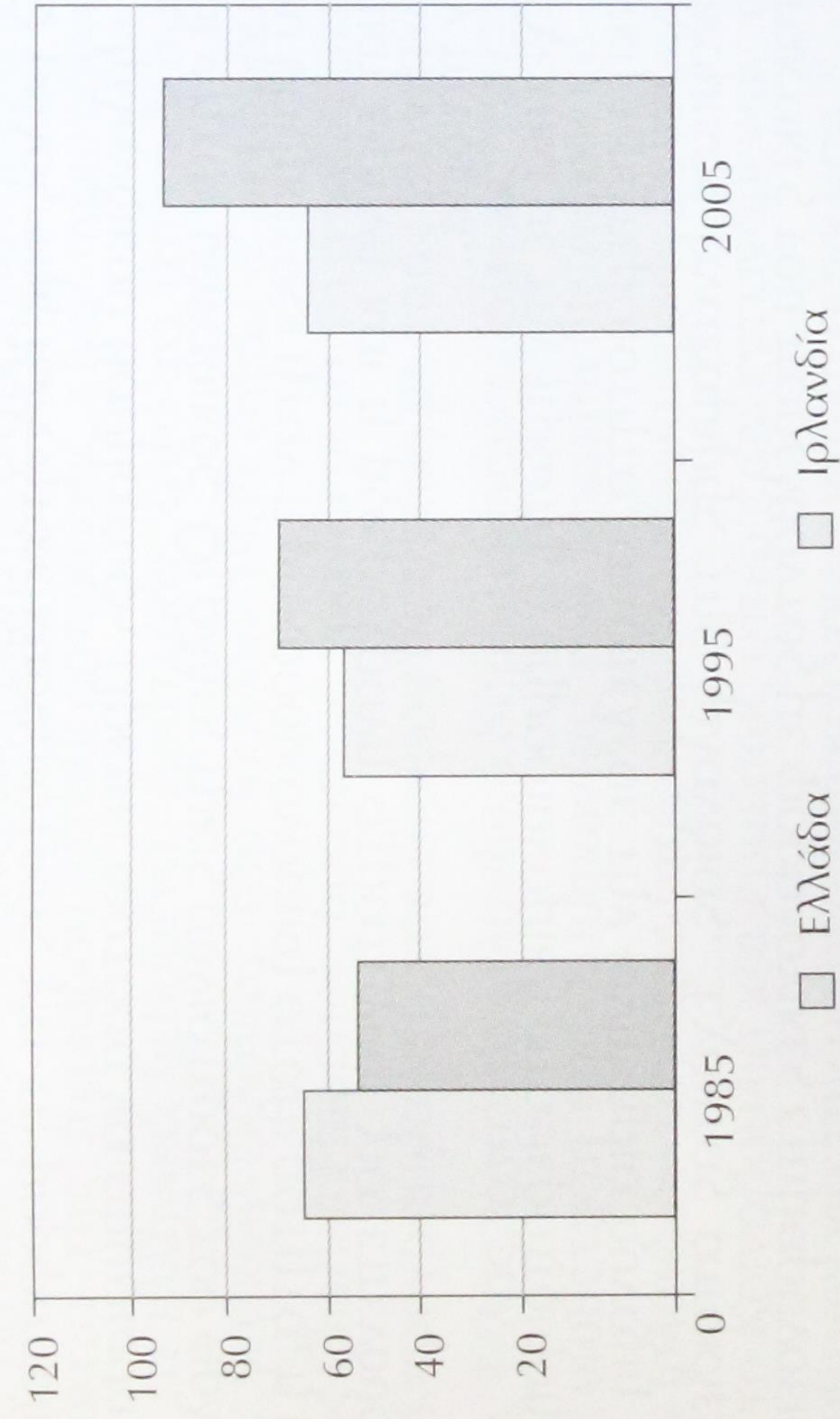
- Έρευνα: οι επιδοτήσεις στον τομέα αυτό ανέρχονται στο 50% των συνολικών εξόδων, εφόσον βέβαια έχει προσυμφωνηθεί το ύψος των εξόδων.
- Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης: οι επιδοτήσεις καλύπτουν πλήρως όλα τα συμφωνηθέντα έξοδα που έχουν να κάνουν με την κατάρτιση δυναμικού.

Συμπερασματικά, η IDA με την κατάλληλη οργάνωση και υποδομή (γραφεία στο εξωτερικό), κατάφερε να εντοπίσει και να αξιοποιήσει ανάλογα τις αλλαγές στον επιχειρηματικό κόσμο, ο οποίος περνούσε στην εποχή της υψηλής τεχνολογίας. Η IDA αποτέλεσε μια από τις βασικότερες συνιστώσες του λεγόμενου «ιρλανδικού θαύματος».

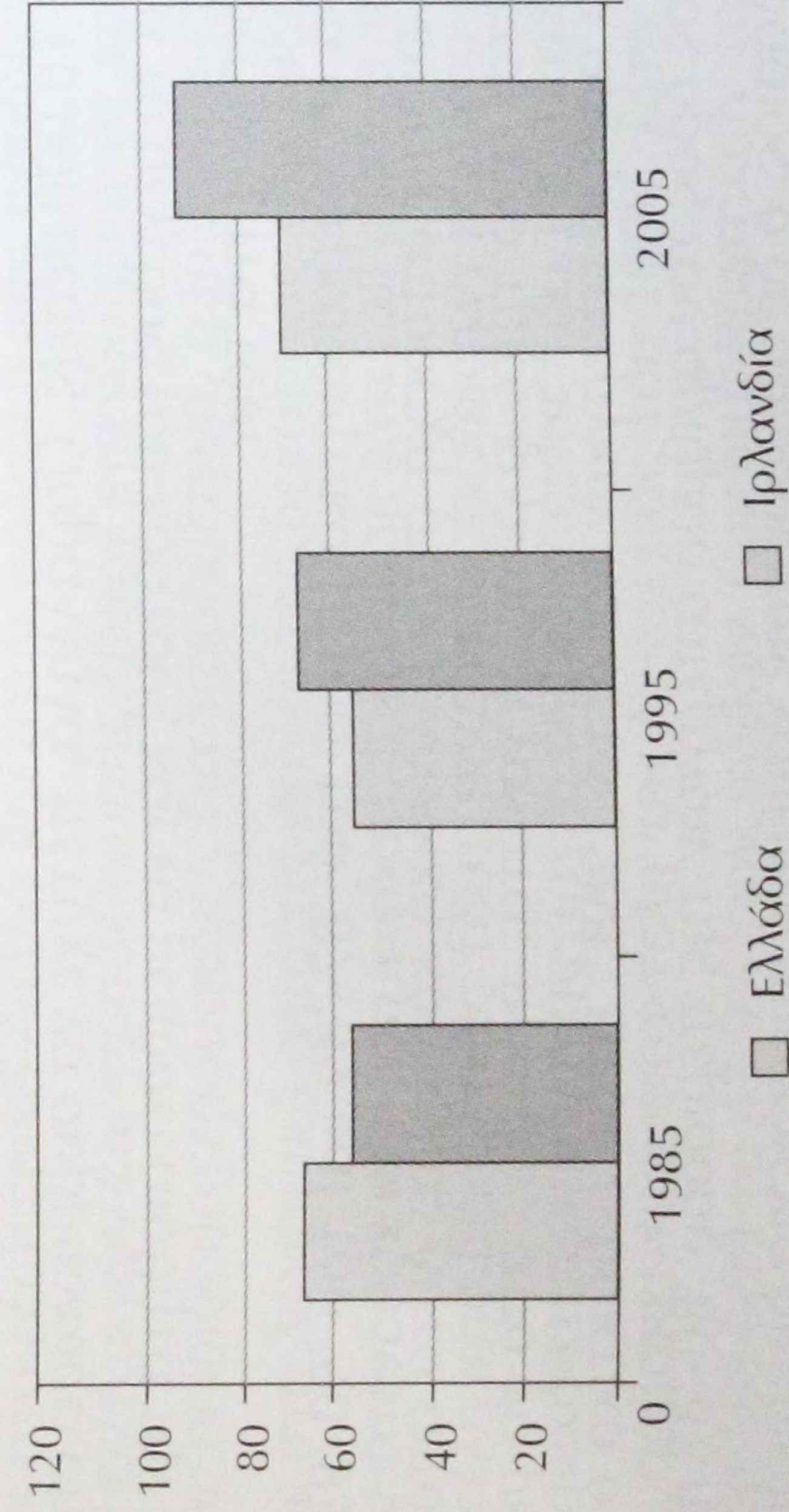
Αξιζει να σταθούμε για λίγο και να αναλύσουμε διεξοδικότερα τα στοιχεία του «ιρλανδικού θαύματος»: πριν από 20 και πλέον χρόνια, το 1985, η Ιρλανδία βρισκόταν σε πολύ χειρότερη οικονομική κατάσταση από την Ελλάδα (βλ. Διαγράμμα-τα)⁶⁸. Το κατά κεφαλήν βιοτικό επίπεδο ήταν κατά 15% χαμηλότερο από το ελληνικό, η ανεργία ήταν στο ύψος του 16,8% έναντι 7,0% στην Ελλάδα και το χρέος της γενικής κυβέρνησης ανερχόταν στο 101,7% του ΑΕΠ, ένα ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από το ελληνικό, που ήταν στο 53,6%. Το 2005 το βιοτικό επίπεδο στην Ιρλανδία ήταν κατά 37% υψηλότερο από το ελληνικό. Η ανεργία έπεσε στην Ιρλανδία εδώ και χρόνια στο 4,5%, ενώ στην Ελλάδα αυξήθηκε στο 10,5%. Το δημόσιο χρέος μειώθηκε στο 30% του ΑΕΠ, έναντι ανόδου στο 110% στην Ελλάδα. Στην 20ετία που πέρασε, η Ιρλανδία μεταμορφώθηκε σε ισχυρό διεθνή παίκτη στους τομείς της νέας οικονομίας, τους

⁶⁸ Βλ. επίσης εφημερίδα *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 2 Οκτωβρίου 2005.

Διάγραμμα 2
Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα

Διάγραμμα 3
Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τη φαρμακοβιομηχανία. Είναι η δεύτερη μεγαλύτερη δύναμη στις εξαγωγές –μετά τις ΗΠΑ– στον κόσμο σε πληροφοριακά συστήματα και λογισμικό. Έγινε πόλος εγκατάστασης πλειάδας πολυεθνικών επιχειρήσεων, ε-

νώ η χώρα προσεγγίζει αντί να διώχνει υψηλά εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Ο ρόλος της IDA ήταν καθοριστικός για τη μορφοποίηση του «Ιρλανδικού θαύματος». Πρέπει ωστόσο να σημειώσουμε ότι δεν ήταν μοναδικός. Οι άλλες τρεις συνιστώσες του «ιρλανδικού θαύματος» ήταν η μακροοικονομική σταθερότητα, η κοινωνική ειρήνη και η μακρόχρονη στρατηγική για επενδύσεις στην παιδεία.

Σχετικά με την πρώτη, η δημοσιονομική σταθεροποίηση ως βασική προτεραιότητα, αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάκαμψης της Ιρλανδίας. Έχοντας αποκλείσει τις τακτικές του παρελθόντος με φορολογικές επιβιβάσεις, η κυβέρνηση προχώρησε άμεσα σε μειώσεις κρατικών δαπανών με προφανή σκοπό τη μείωση του ελλείμματος. Επιπλέον, δόθηκαν κίνητρα σε δημοσίους υπαλλήλους για πρόωρη συνταξιοδότηση απαλλάσσοντας το δημόσιο μισθολόγιο από περίπου 10.000 θέσεις. Παράλληλα, πέτυχε να συρρικνώσει σημαντικά το μέγεθος του κράτους και να μειώσει αισθητά την παρμβατατικότητα του.

Τα σταθεροποιητικά μέτρα του '87-'89 και του '90-'93 είχαν ευρεία αποδοχή στην Ιρλανδική κοινωνία. Αυτό αποδεικνύεται από τρία, κυρίως, γεγονότα: πρώτον, από το μειωμένο αριθμό απεργιών κατά το 1988. Ήταν ενδεικτικό ότι ο μέσος όρος του αριθμού απεργιών της περιόδου '80-'87 ήταν διπλάσιος, ο δε αριθμός των χαμένων ημερών για διεδικήσεις μειώθηκε κατά το ένα τρίτο⁶⁹. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της τριμερούς συμφωνίας των κοινωνικών εταίρων, σύμφωνα με την οποία οι εργαζόμενοι αποδέχθηκαν συγκρατημένες αυξήσεις

⁶⁹ Βλ. OECD Economic Surveys, Ireland, (1991), σελ. 15.

μισθών έναντι της δέσμευσης της κυβέρνησης ότι στο τέλος της περιόδου προσαρμογής τα οφέλη κατανέμονται ισομερώς. Τέτοιου είδους «κοινωνική ειρήνη» στην Ιρλανδία κατά τη διάρκεια της περιόδου σταθεροποίησης είναι πρωτόγνωρη για τα ελληνικά δεδομένα. Δεύτερον, από τα αποτελέσματα των γενικών εκλογών του Ιουνίου 1989 όπου ο μεταρρυθμιστής Charles Haughey, δύο μόλις χρόνια μετά το σταθεροποιητικό πρόγραμμα κέρδισε έδαφος σε σχέση με τους αντιπάλους του. Τέλος, από το ιρλανδικό δημοψήφισμα (Ιούνιος 1992) για την υιοθέτηση της Συμφωνίας του Maastricht, όπου το 70% των Ιρλανδών τάχθηκε υπέρ της επικύρωσης της Συνθήκης από το Κοινοβούλιο και εμμέσως υπέρ των εντεινόμενων προοπτικών για την οικονομική και νομισματική σύγκλιση⁷⁰.

Τέλος, οι Ιρλανδοί ήταν ιδιαίτερα επίμονοι στη μακρόπνοη στρατηγική τους για επενδύσεις στην παιδεία –παρά το γεγονός ότι έχαναν αρχικά τους αποφοίτους των πανεπιστημίων τους στο εξωτερικό– αλλά και στην πολιτική της προώθησης των εξαγωγών και προσέλκυσης ξένων επενδύσεων σε τομείς όπου οι ίδιοι υστερούσαν⁷¹. Για παράδειγμα, η Ιρλανδία επένδυσε στο λογισμικό από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, όπως επένδυσε και στη γνώση. Επένδυσε στα call centers προς τα τέλη της δεκαετίας του 1980, στο Διαδίκτυο και στο ηλεκτρονικό επιχειρείν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και στη βιοφαρμακευτική στα τέλη της δεκαετίας του 1990. Στην περίοδο 1994-99 το 43,9% των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων κατευθύνθηκε στον τομέα του ανθρώπινου κεφαλαίου, έ-

⁷⁰ Σημαντικό ρόλο για την επιλογή «υπέρ του Maastricht» έπαιξε και η προσδοκία αυξημένων χρηματικών εισροών από την Κοινότητα.

⁷¹ Βλ. επίσης εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 9 Οκτωβρίου 2005.

ναντι 19,7% στον τομέα των υποδομών. Το ακριβώς αντίθετο συνέβη στην Ελλάδα (24,6 και 45,9 αντίστοιχα, Πίνακας 3).

Σήμερα προσπαθεί να σπρώξει την έρευνα στα πανεπιστήμιά της ώστε να δημιουργήσει μελλοντικά προϊόντα με υψηλή προστιθέμενη αξία. Η Ιρλανδία δεν μείωσε απλώς τα γραφειοκρατικά και φορολογικά εμπόδια στις ξένες επιχειρήσεις, αλλά έκανε έρευνα αγοράς και προσπάθησε να προσεγγίσει επιλεκτικά εταιρείες σε συγκεκριμένους τομείς. Το δίδαγμα για την Ελλάδα είναι ότι χρειάζεται ένα κράτος να έχει υπομονή, μακρόπνοη στρατηγική και να σκέφτεται ως επιχειρηματίας, ώστε να μπορεί να συνδράμει τον επιχειρηματία χωρίς να τον υποκαθιστά.

Πίνακας 3

Κατανομή των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων στην Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία και Πορτογαλία (1994-99, %)*

Είδος δαπάνης	Ελλάδα	Ισπανία	Ιρλανδία	Πορτογαλία
<i>Διαρθρωτικά Ταμεία</i>				
Υποδομές	45.9	40.4	19.7	29.7
Ανθρώπινο κεφάλαιο	24.6	28.4	43.9	29.4
Παραγωγικό περιβάλλον	27.8	30.5	36.2	35.7
<i>Ταμείο Συνοχής</i>				
Μεταφορές	51.2	49.7	50.0	48.1
Περιβάλλον	48.8	50.3	50.0	51.9

* Οι δαπάνες του ταμείου Συνοχής αναφέρονται στην περίοδο 1993-99. Πηγή: European Commission

4.1.2. Πορτογαλία

Στην Πορτογαλία, η υπηρεσία που έχει την ευθύνη της ενημέρωσης και εξυπηρέτησης ξένων επενδυτών ονομάζεται ICEP (Investment Trade and Tourism of Portugal). Η ICEP δημιουργήθηκε το 1949, έχει διοικητική και οικονομική αυτονομία και βρίσκεται υπό την αιγίδα του Υπουργείου Οικονομίας και Βρίσκει ICEP είναι η πρόωθηση της εικόνας της Πορτογαλίας διεθνώς ως παραγωγό υψηλής ποιότητας αγαθών και υπηρεσιών.

Ειδικότερα, η υπηρεσία αυτή ασχολείται με:

- Τις ξένες επενδύσεις στην Πορτογαλία
- Τις επενδύσεις της Πορτογαλίας στο εξωτερικό
- Την πρόωθηση των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στην Πορτογαλία και άλλες χώρες
- Την πρόωθηση του τουρισμού στην Πορτογαλία

Αναφορικά με τις ξένες επενδύσεις, η ICEP προσφέρει τις εξής υπηρεσίες:

- Πληροφόρηση, υποστήριξη και καθοδήγηση ενδιαφερομένων ξένων επενδυτών
- Πληροφόρηση για ευκαιρίες συνεργασίας ανάμεσα σε ξένους και Πορτογάλους επενδυτές
- Οργάνωση, επιμέλεια και διευκόλυνση επαφών μεταξύ νέων επενδυτών και των κατάλληλων υπηρεσιών και επιχειρήσεων σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα
- Οργάνωση και συμμετοχή σε συνέδρια και επιχειρηματικές αποστολές
- Παροχή πληροφοριών για εναλλακτικές τοποθεσίες και κα-

⁷² <http://www.portugalinvest.com>

θοδήγηση των ξένων επενδυτών σε ό,τι αφορά την τελική επιλογή τοποθεσίας

- Ευθύνη για την εφαρμογή της νομοθεσίας της Πορτογαλίας, σε ό,τι έχει να κάνει με ξένες επενδύσεις στη χώρα
- Έγκριση ή απόρριψη των αιτήσεων ξένων επενδυτών για επιχειρηματική δραστηριότητα στην Πορτογαλία. Η ICER εφαρμόζει μία από τις παρακάτω μεθόδους σχετικά με την επενδυτική δραστηριότητα:

➤ Prior Declaration Regime: Στην περίπτωση αυτή, ο ξένος επενδυτής αρκεί να ενημερώσει τις αρχές της Πορτογαλίας για το είδος της δραστηριότητας που αναλαμβάνει πριν από την αρχή των εργασιών. Ο επενδυτής πρέπει να συμπληρώσει μια αίτηση η οποία περιλαμβάνει λεπτομερείς, ακριβείς και πλήρεις πληροφορίες για την επένδυση, έτσι ώστε να δοθεί επίσημη έγκριση. Η ICER οφείλει να αποφασίσει ως προς την έγκριση μέσα σε δύο μήνες.

➤ Contractual Regime: Η μέθοδος αυτή είναι ειδικά σχεδιασμένη για εκείνες τις επενδύσεις που στοχεύουν να δημιουργήσουν, βελτιώσουν ή να εκσυγχρονίσουν καιρίους τομείς της οικονομίας. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει συμβόλαιο ανάμεσα στον επενδυτή και το πορτογαλικό δημόσιο, το οποίο διαπραγματεύεται τους όρους του συμβολαίου, ορίζοντας τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν. Οι επενδυτικές προτάσεις στις οποίες εφαρμόζεται αυτή η μέθοδος πρέπει να ικανοποιούν κάποιες από τις εξής προϋποθέσεις:

- Θετική συμβολή στο ισοζύγιο πληρωμών της Πορτογαλίας
- Εισαγωγή νέας τεχνολογίας
- Δημιουργία ενός σημαντικού αριθμού νέων θέσεων εργασίας και παροχή εκπαίδευσης στους εργαζόμενους

- Συμβολή στον εμπλουτισμό των τοπικών πόρων και προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης
- Δημιουργία υψηλής προστιθέμενης αξίας

Μετά την υποβολή αίτησης στην ICEP, η επίσημη έγκριση ή απόρριψη πρέπει να δοθεί μέσα σε δέκα μέρες. Η τελική απόφαση γνωστοποιείται μέσα σε είκοσι ημέρες από τη γνωμάτευση της ICEP. Το τελικό κείμενο του συμβολαίου ετοιμάζεται από την ICEP και το αρμόδιο Υπουργείο, ενώ η πρόσδος της επένδυσης παρακολουθείται από την ICEP μέχρι τη λήξη του συμβολαίου.

Στην Πορτογαλία, το θεσμικό πλαίσιο για τις ξένες άμεσες επενδύσεις ανανεώθηκε το 1986 και προσαρμόστηκε στα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με βασικό χαρακτηριστικό την απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και την παροχή φορολογικών και άλλων κινήτρων που παίρνουν τη μορφή επιδοτήσεων επιτοκίου επιχορηγήσεων⁷³. Ειδικότερα, η Πορτογαλία παρέχει απαλλαγές από τους διάφορους φόρους (όπως οι φόροι επιχείρησης, τοπικής κυβέρνησης, ταχυδρομικά τέλη κ.α) σε ξένες επενδύσεις που ξεπερνούν τα \$ 35 εκατ. Επίσης για όλες τις άμεσες ξένες επενδύσεις, τα κέρδη της ξένης επιχείρησης από την πώληση παγίων στοιχείων του ενεργητικού της που επανεπενδύονται απαλλάσσονται από το φόρο των επιχειρήσεων. Οι επιδοτήσεις που παρέχονται αποφασίζονται από το IAPMEI (Institute for Support of Small and Medium-sized Companies and Investments) και αφορούν τόσο τους Πορτογάλλους όσο και ξένους επενδυτές. Οι κυριότερες κατηγορίες κινήτρων είναι οι εξής:

⁷³ Λιαργκόβας Π., (1992), *οπ.οπ.* 27, σελ. 22.

- Περιφερειακά κίνητρα (SIBR): σκοπεύουν στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη μέσω της δημιουργίας, βελτίωσης και εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της Πορτογαλίας. Παρέχονται επιδόματα ανάλογα με την τοποθεσία της καινούργιας επιχείρησης και τις ευκαιρίες απασχόλησης που προσφέρονται. Το ποσό της επιδότησης υπολογίζεται ως ποσοστό στην ολική επένδυση. Το μέγιστο ποσοστό που μπορεί να δοθεί είναι 75%.
- Κίνητρα για εγχώριες πρώτες ύλες (SIPE): οι στόχοι των κινήτρων που παρέχονται είναι παρόμοιοι με το SIBR. Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι τα κίνητρα παρέχονται σε μικρό και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις.
- Κίνητρα για τη διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας στο Vale do Ave (SINDAVE): στόχος των κινήτρων είναι η διεύρυνση του φάσματος της οικονομικής δραστηριότητας σε μια συγκεκριμένη περιοχή της Πορτογαλίας. Τα κίνητρα δίνονται με τη μορφή επιδοτήσεων, το ποσό των οποίων εξαρτάται από την ποιότητα της επένδυσης και από τη συμβολή της στην περιφερειακή ανάπτυξη.
- Κίνητρα για τη σωστή χρήση της ενέργειας (SILRE): στόχος των κινήτρων είναι η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Τα κίνητρα διαφέρουν ανάλογα με τις προτάσεις που κάνει ο κάθε επενδυτής ως προς την εξοικονόμηση ενέργειας (fixed stipends/bonuses).
- Κίνητρα για τις μικρές επενδύσεις (PPI) : αυτό το πρόγραμμα έχει ως σκοπό την υποστήριξη επενδύσεων στους τομείς μεταποίησης και ορυχείων. Κίνητρα παρέχονται με τη μορφή οικονομικής βοήθειας (sinking funds), που καλύπτει μέχρι το 25% της συνολικής επένδυσης.

- Κίνητρα για την υποστήριξη της τεχνολογίας στις τηλεπικοινωνίες (ΑΙΤΙ) : αυτό το πρόγραμμα υποστηρίζει μικρές επενδύσεις στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής, παρέχοντας επιδοτήσεις (sinking funds) που καλύπτουν μέχρι και το 60% της συνολικής επένδυσης.
- Κίνητρα για επενδύσεις στον τουρισμό (SIFIT II) : σκοπός του προγράμματος αυτού είναι η προώθηση της τουριστικής και περιφερειακής ανάπτυξης της Πορτογαλίας. Το ποσό της επιχορήγησης υπολογίζεται ως το ποσοστό της συνολικής επένδυσης, το οποίο κυμαίνεται ανάμεσα στο 10% και 40%, ανάλογα με την επένδυση και την τοποθεσία.

Επίσης, η Πορτογαλία παρέχει κίνητρα σε ξένους και Πορτογάλους επενδυτές για τα προγράμματα εκπαίδευσης εργαζομένων. Το Ινστιτούτο Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης παρέχει επιδοτήσεις που καλύπτουν από το 80% έως το 100% των εξόδων που έχουν να κάνουν με οργάνωση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης.

Το 2002 ιδρύθηκε το API (Invest in Portugal Agency) που είναι αρμόδιο για την υποστήριξη και προώθηση επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στην Πορτογαλία. Η διοίκηση του API καθορίζεται από την πορτογαλική κυβέρνηση και έχει τριετή θητεία. Ο φορέας αυτός δημιουργήθηκε στο πλαίσιο δομικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Πορτογαλίας ως τόπου επένδυσης. Το API είναι ένα ολοκληρωμένο σημείο επαφής για τη δημιουργία και την εφαρμογή στρατηγικών επενδυτικών προγραμμάτων και παρέχει υπηρεσίες καθόλη τη διαδικασία υλοποίησης της επένδυσης. Το API προωθεί τις επενδύσεις που κρίνεται ότι μπορούν να φέρουν θετικά αποτελέσματα στην πορτογαλική οικονομία και

συνδέεται με τέσσερα διαφορετικά βιομηχανικά πάρκα (API Parques) συνολικής έκτασης 7,5 εκατομμυρίων τετραγωνικών μέτρων που παρέχουν στους επενδυτές τις απαραίτητες υποδομές για ανάπτυξη⁷⁴.

4.1.3. Ισπανία

Στην Ισπανία, το Υπουργείο Βιομηχανίας, Τουρισμού και Εμπορίου (Ministerio de Industria, Turismo y Comercio) μέσω από το δικτυακό τόπο InvestInSpain.org και την αντίστοιχη υπηρεσία, παρέχει προς τις επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται για επενδύσεις στη χώρα, τις απαραίτητες πληροφορίες. Η ισπανική αντιπροσωπεία προώθησης των επενδύσεων, «Sociedad Estatal para la Promoción y la Atracción de las Inversiones Exteriores»⁷⁵ είναι υπεύθυνη για την προώθηση της ξένης επένδυσης στην Ισπανία και λειτουργεί στο εξωτερικό μέσω των οικονομικών και εμπορικών γραφείων των πρεσβειών της Ισπανίας⁷⁶. Επίσης, υπάρχουν και επιμέρους φορείς για την προώθηση ξένων επενδυτών, όπως ο CIDEM (Investment Promotion Agency of Catalonia). Έτσι, τόσο η τοπική αυτοδιοίκηση, όσο και η κεντρική κυβέρνηση, στην οποία λειτουργεί το διυπουργικό αυτό όργανο που έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα, έχει τις δικές της υπηρεσίες προώθησης ξένων κεφαλαίων. Δεν γίνεται διάκριση ανάμεσα σε ισπανικές και ξένες επενδύσεις στα συστήματα κινήτρων, ενώ δίνονται εδώ και χρόνια επιχορηγήσεις μέχρι και ποσοστού 75%, ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης των περιοχών της χώρας.

⁷⁴ <http://www.investinportugal.pt>

⁷⁵ Διεύθυνση επικοινωνίας: sepaie@icex.es

⁷⁶ www.investinspain.org.

Η αρμόδια κρατική υπηρεσία για τις άμεσες ξένες επενδύσεις, σε αντίθεση με την Ιρλανδία, δεν αξιολογεί τις αιτήσεις των ξένων επενδυτών, οι οποίοι απευθύνονται στα αρμόδια υπουργεία, τόσο για την έγκριση των επενδυτικών τους προτάσεων, όσο και για τα προς χορήγηση επενδυτικά κίνητρα. Τα επενδυτικά κίνητρα διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

(α) Γενικά κίνητρα.

α1. Κίνητρα για προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης: αφορούν επιδοτήσεις που δίνονται σε εταιρείες που προσλαμβάνουν νέους, ανέργους ή άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα εύρεσης εργασίας. Οι επιδοτήσεις χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση των εργαζομένων σε μια συγκεκριμένη εργασία ή για την απόκτηση από τους εργαζόμενους πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας.

α2. Κίνητρα για προσλήψεις: αφορούν επιδοτήσεις για κάθε νέα θέση εργασίας. Οι επιδοτήσεις ισχύουν για εργαζόμενους κάτω των 25 ή άνω των 45 ετών ή για γυναίκες που έχουν μείνει άνεργες για πάνω από ένα χρόνο.

(β) Επενδυτικά κίνητρα σε ειδικούς τομείς της οικονομίας: δίνονται επενδυτικά κίνητρα σε ειδικούς τομείς της οικονομίας, όπως είναι η βιομηχανία ατσάλιου, τα ναυπηγεία, η κλωστοϋφαντουργία. Κυμαίνονται ανάμεσα σε 20% και 30% της συνολικής επένδυσης και μπορούν να φτάσουν μέχρι 50% ή 75% της συνολικής επένδυσης. Επίσης, εκτός των επιδοτήσεων, χορηγείται προνομιακή πρόσβαση σε δανειοδοτικούς οργανισμούς με ένα σύνθετο όριο επιδότησης που βασίζεται στην προστιθέμενη αξία της επένδυ-

σης. Παρέχονται επίσης φορολογικές διευκολύνσεις, όπως απαλλαγή από δημοτικούς φόρους που αφορούν την ίδρυση επιχειρήσεων, από δασμούς για την εισαγωγή μηχανημάτων κ.λπ. Άλλα κίνητρα περιλαμβάνουν τεχνική βοήθεια, συμμετοχή στη χρηματοδότηση μέσω ενεργοποίησης ειδικών ταμείων κ.λπ. Άλλοι τομείς της οικονομίας στους οποίους οι επενδυτές απολαμβάνουν οικονομικά κίνητρα περιλαμβάνουν τη γεωργία, τη χειροτεχνία, την έρευνα, την πληροφορική κ.ά.

(γ) Κίνητρα περιφερειακής ανάπτυξης: προωθούνται, δημιουργούνται, διευρύνονται ή εκσυγχρονίζονται επιχειρήσεις σε περιοχές όπου η ανεργία είναι υψηλή. Επίσης, δίνονται κίνητρα για τη διεύρυνση της οικονομικής βάσης με σκοπό να μειωθεί η εξάρτηση ορισμένων περιοχών από το κέντρο. Το πρόγραμμα βοήθειας βασιίζεται σε επιδοτήσεις που παρέχονται από την Κεντρική Υπηρεσία Οικονομικών κινήτρων Περιφερειακής Ανάπτυξης και καθορίζονται ως ένα συγκεκριμένο ποσοστό του ύψους της επένδυσης. Οι επιδοτήσεις αφορούν περιοχές της Ισπανίας που πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις και που καλύπτουν πάνω από το 80% της χώρας. Στις περισσότερες περιοχές τα κίνητρα φτάνουν στο 50% της συνολικής επένδυσης, αλλά τα ανώτερα όρια διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. Υπάρχουν επίσης διάφορες άλλες μορφές κινήτρων περιφερειακής ανάπτυξης, όπως οι επιδοτήσεις που δίνονται σε δήμους, κοινότητες και άλλους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι φορολογικές απαλλαγές από ξένους επενδυτές είναι, κυρίως, απαλλαγές λόγω νέων επενδύσεων, έρευνας σε νέα προϊόντα και εισαγωγή νέας τεχνολογίας.

4.1.4. Ηνωμένο Βασίλειο

Οι ξένες επιχειρήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης με τις εγχώριες. Κάθε ξένη επιχείρηση μπορεί να εξάγει τα κέρδη της και δεν υπάρχουν περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων. Η υπηρεσία που έχει την ευθύνη για τις άμεσες ξένες επενδύσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο ονομάζεται UK Trade & Investment Organization⁷⁷ (πρώην IBB – Investment in Britain Bureau). Ο UK Trade & Investment Organization είναι ο επίσημος κυβερνητικός οργανισμός που υποστηρίζει την ίδρυση ή την επέκταση των διεθνών επιχειρήσεων στα βρετανικά εδάφη.

Ο οργανισμός αυτός εξυπηρετεί ξένες εταιρείες και επενδυτές σε ό,τι αφορά όλες τις ανάγκες ίδρυσης ή μεταφοράς μιας επιχείρησης στην Αγγλία. Συστάθηκε το 1977, και από τότε έχει προσελκύσει αιτήσεις για πάνω 40.000 ξένες επενδύσεις. Προσφέρει δωρεάν και απόρρητη βοήθεια σε φιλόδοξους επενδυτές και λειτουργεί στο εξωτερικό μέσω των Πρεσβειών, Προξενείων και άλλων διπλωματικών αποστολών της Μ. Βρετανίας.

Ο UK Trade & Investment Organization παρέχει:

- Πληροφορίες, έτσι ώστε οι επενδυτές να μπορούν να σχηματίσουν εμπειριστατωμένη άποψη ως προς την καλύτερη δυνατή τοποθεσία για την επένδυσή τους, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως το εργατικό δυναμικό στην περιοχή, τις συγκοινωνίες, την απόσταση από πελάτες και πρώτες ύλες, καθώς και άλλες ειδικές ανάγκες.
- Πληροφορίες για τα υπάρχοντα οικονομικά κίνητρα ανάλο-

⁷⁷ www.uktradeinvest.gov.uk